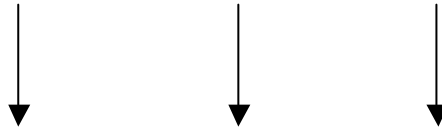

**KONFERENCJA ROCZNA SERG W SZCZECINIE,
EUROREGION POMERANIA
7./8. PA• DZIERNIK 2004**

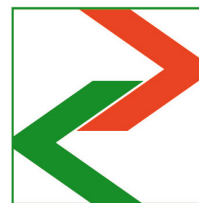
DEKLARACJA KOŃCOWA

NOWE DROGI KU NOWEJ EUROPIE

- Europejska Wspólnota Wartości i Konstytucja Europejska
- Europejska Polityka dla Obywateli i Regionów w całej Europie
- Współpraca transgraniczna = ważny element kooperacji terytorialnej
 - Wartość dodana współpracy transgranicznej
- Współpraca transgraniczna – europejskim zadaniem i celem politycznym Unii Europejskiej

Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych

1. Europejska Wspólnota Wartości

Ostatnie rozszerzenie Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r. stanowi kamień milowy w historii integracji europejskiej. Przystąpienie dziesięciu nowych państw członkowskich z Europy Środkowej, Wschodniej oraz Południowej wzbogaciło społecznie i kulturalnie wielorakość Unii Europejskiej, a tym samym jednocześnie zwiększyło konieczność przybliżenia do siebie obywateli Europy w oparciu o wspólne zasady i hierarchię wartości.

Unia Europejska musi się w chwili obecnej rozwijać głównie w kierunku wspólnoty wartości bazującej na wspólnych wyobrażeniach o celach kulturalnych, społecznych, gospodarczych i politycznych. W przeciwnym razie istnieje zagrożenie, iż Unia Europejska będzie się definiować przede wszystkim poprzez wzrost gospodarczy i konkurencję.

Wizja ta opiera się o nowy Traktat Konstytucji Europejskiej niosący ze sobą demokratyzację, pogłębienie i integrację UE, przy czym jednocześnie zapewniona ma być współpraca ponad granicami zewnętrznymi UE. Zwraca się tu uwagę nie tylko na rozwój gospodarczy, ale i na cel, jakim jest przybliżenie ludziom samej Unii, zwiększenie udziału obywateli w demokratycznych pracach Unii, poprawa podziału zadań między poziomami europejskim, narodowym oraz regionalnym/lokalnym i przeniesienie na UE innych ważnych zadań (polityka zagraniczna oraz obronność).

Jako część tej wizji polityka spójności i polityka regionalna UE wraz z kooperacją terytorialną stanowi nie tylko ważne instrumenty rozwoju gospodarczego, ale i też ofertę celowego działania w całej UE do realizacji europejskich interesów na rzecz całej społeczności przy zachowaniu zasad subsydiarności i partnerstwa.

Wzrost i konkurencja nie są w stanie „automatycznie” zagwarantować uwzględnienia innych ważnych europejskich priorytetów:

- Zrównoważony, harmonijny i trwały rozwój terytorium europejskiego, w szczególności na poziomie regionalnym/lokalnym, również przy pomocy polityk i środków UE.
- Policentryczny rozwój terytorium UE przy wielu ważnych szansach rozwojowych między obszarami aglomeracji/dużych miast oraz obszarami miejskimi.
Koszty, jakie ponosi gospodarka narodowa z powodu wykrwawienia się obszarów wiejskich są wyjątkowo wysokie i nie da się ich wyrównać większym wzrostem w obszarach aglomeracji.
- Pewien zakres koniecznej również w przyszłości polityki rolnej.
- Współpraca transgraniczna i międzyregionalna jako filary polityki spójności.

2. Traktat Konstytucji Europejskiej

Rozszerzenie Unii Europejskiej zasadniczo zmieni istotę procesu integracji europejskiej nie tylko w wymiarze geograficznym i gospodarczym.

Europa jest obszarem politycznym, na którym obywatele tradycyjnie praktykują demokrację i współudział w działaniach na poziomie regionalnym i lokalnym. Takie pojmowanie demokracji w kontakcie z bliskimi obywatelom instancjami jest wspólnym cechem

charakterystyczn¹ europejskich procesów decyzyjnych, w których regiony i gminy wraz z ich wybranymi reprezentantami odgrywaj¹ rolę wyjątkow¹.

Traktat Konstytucji Europejskiej definiuje w oparciu o propozycje Konwentu Europejskiego poprawiony podział³ zadań (kompetencje w UE, kompetencje podzielone, czyste kompetencje narodowe/regionalne/lokalne).

Regiony i gminy już dzieć realizuj¹ duży¹ część¹ zadań wynikaj¹cych w zewnętrznej strukturze państwa jak najbliższej obywatela. Poziom regionalny/lokalny poza tym okaza³ się najbardziej predestynowany do wdrażania licznych programów i projektów UE, w szczególności europejskiej polityki spójności oraz inicjatyw wspólnotowych. Wszystko to z dobrym skutkiem.

Subsydiarność i partnerstwo pozostaj¹ nieodzownymi elementami nowej konstytucji. W chwili obecnej dotyczy to już nie tylko stosunków państwo narodowe/Unia Europejska, ale również stosunków państw narodowych do ich poziomów regionalnych/lokalnych oraz w stosunku Unia Europejska/poziom regionalny i lokalny.

3. Europejska polityka dla obywateli regionów w całej Europie

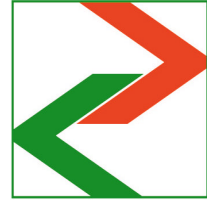
3.1 Polityka spójności i polityka regionalna w rozszerzonej UE

Wyzwanie na lata po 2007 r. polega na tym, aby stworzyć dla rozszerzonej UE lepsze, elastyczne polityki funduszy strukturalnych, inicjatyw spójności i wspólnotowych i aby mimo priorytetów merytorycznych i finansowych sprostać różnicowanym interesom całej UE.

Polityka spójności (art. 158 ff Traktatu UE) jest wartości¹ dodan¹ sam¹ w sobie i służy interesom całej wspólnoty. Dlatego też potrzebna jest polityka spójności dla całej UE, to nie tylko przesunięcie środków, b¹dy ich koncentracja na rzecz biedniejszych regionów.

Koncentracja polityki spójności i polityki regionalnej wy³cznie na priorytetach gospodarka, rozwój i zatrudnienie kryje w sobie wiele niebezpieczeństw:

- Pod znakiem zapytania staje konsensus polityczny dotyczący konieczności prowadzenia europejskiej polityki spójności, a to w sytuacji, jeżeli mowa jest jedynie o konwergencji między państwami, a nie między regionami o niskich dochodach.
- Mierzenie rozwoju gospodarczego i wzrostu gospodarczego jedynie na poziomie narodowym, a nie na poziomie regionalnym nie oddaje różnorodności w Europie. Jest to nieudowodnione założenie, aby wierzyć, iż wzrost na poziomie narodowym wcześniej czy później przyniesie ze sobą wzrost w regionach słabszych.
- Pomija się ukierunkowane na przyszłość postulaty opracowane wspólnie z Komisją UE w toku licznych spotkań. Są to postulaty dotyczące przyszłego ukierunkowania europejskiej polityki regionalnej i polityki spójności.
- Nie dostrzega się roli rolnictwa dla środowiska, możliwości osiągnięcia dochodów oraz kształtowania krajobrazu na obszarach wiejskich, a jednocześnie nie pokazuje koniecznych alternatyw.

- Tym samym rocznie groŹba renacjonalizacji okreœlonych obszarów polityki celem wytworzenia koniecznego wyrównania dla regionów s³abszych.
- Powstaje znacz¹cy potencja³ konfliktu spo³eczno-politycznego dotycz¹cego akceptacji, tak jednostronnie ukierunkowanych polityk UE.

3.2 Polityczne zal¹¿ki siêgaj¹cej w przysz³oœæ europejskiej polityki spójnoœci i polityki regionalnej

Rozszerzona Unia Europejska potrzebuje **spójnoœci terytorialnej** oraz konsekwentnej realizacji zasady oddolnoœci przy zachowaniu subsydiarnoci i partnerstwa.

Musi ona z uwagi na konsekwencje integracji europejskiej i globalizacji w wiêkszym stopniu wspieraæ **policentryczny rozwój obszarów wspólnoty**, w szczególnoœci równie¿ poprzez inicjatywy wspólnotowe UE.

Wewnêtrznie spójna i d³ugofalowa polityka od 2007 r. musi obejmowaæ wszystkie zasadnicze obszary polityk UE oraz zagwarantowaæ lepsze ni¿ do tej pory uzgodnienia miêdzy ró¿nymi obszarami polityki: polityka rozwoju przestrzennego, polityka spójnoœci, polityka regionalna, polityka rolna, polityka spo³eczna itd. Taka polityka musi wspieraæ w wiêkszym stopniu policentryczny rozwój obszarów wspólnoty z uwagi na konsekwencje integracji europejskiej i procesów globalizacji.

W uk³adzie **wymiaru tematycznego** sensownym by³oby skoncentrowanie siê na regionalnie specyficznych programach, które zajmuj¹ siê okreœlonymi g³ównymi tematami.

Przysz³¹ europejsk¹ politykê spójnoœci i politykê regionaln¹ mo¿na skutecznie poprawiaæ poprzez nastêpuj¹ce dzia³ania:

- Nale¿y w wiêkszym ni¿ do tej pory stopniu anga¿owaæ poziom regionalny/lokalny, przede wszystkim wtedy gdy programy UE maj¹ byæ w wiêkszym stopniu realizowane regionalnie/lokalnie. Priorytetami europejskimi s¹ z ca³¹ pewnoœci¹ ustalenie strategicznych wytycznych, zapewnienie spójnoœci strategii programów z polityk¹ spójnoœci. Wszystkie inne wa¿ne sprawy powinny byæ realizowane przez poziom regionalny/lokalny w uk³adzie partnerstwa z poziomem narodowym i europejskim oraz partnerami spo³ecznymi.
- Regionalne/lokalne organy terenowe musz¹ bezpoœrednio i z pe³n¹ odpowiedzialnoœci¹ wspó³dzia³aæ przy definicji celów w zarz¹dzaniu programami europejskimi i œrodkami europejskimi oraz przy nadzorowaniu wyników. Jest to konieczne z uwagi na stwierdzone jeszcze s³aboœci we wdra¿aniu zasad partnerstwa i subsydiarnoci.
- Nieodzowne pozostaje wyraŹne uproszczenie administracji i organizacyjna poprawa skutecznoœci procesów.
- Nale¿y szczególnie uwzglêdniaæ regiony o specjalnych problemach (np. regiony nadmorskie, obszary górskie, obszary graniczne).

- Program Neighbourhood, w którym współpraca terytorialna (przede wszystkim transgraniczna i regionalna) przebiega według tych samych reguł, co w UE (wspólny program, zarządzanie, finansowanie) musi zostać zrealizowany.
- Należy możliwie jak najszybciej zrealizować instrument prawny UE służący zdecentralizowanej współpracy między organami terenowymi.

Z uwagi na ograniczone ośrodki finansowe UE oraz konieczności przyznania priorytetów dla Europy Środkowej i Wschodniej **wskaźniki produktu krajowego brutto** jako wyśliczne bliczne najważniejsze miary europejskiej polityki strukturalnej i polityki spójności wydają się raczej **niestosowne** tak długo, jak długo lustrzane odbicie – **strona kosztów** – nie są **brane pod rozwagę**. Główne kryteria takie, jak produkt krajowy brutto oraz gęstość zaludnienia należy uzupełnić o takie czynniki, jak: struktura gospodarki, innowacje, dostępność, poziom kwalifikacji siły roboczej.

Ukierunkowana na przyszłość całościowa strategia polityczna powinna **w całej rozszerzonej Unii Europejskiej** wprowadzić **maksymalne stawki pomocowe** :

- Wyższe zróżnicowane stawki pomocowe w nowych państwach członkowskich UE (np. 50-80%) w zależności od sytuacji regionalnej w układzie między państwami i wewnątrz każdego z tych państw,
- stopniowane stawki pomocowe w dotychczasowych państwach UE (np. jeszcze na krótki czas do 75%, następnie 40-50%).

Taki układ mógłby sprostać **równym możliwościom współfinansowania** oraz **rzeczywistości** w rozszerzonej Unii Europejskiej.

4. Współpraca transgraniczna – ważny element współpracy terytorialnej

4.1 Regiony graniczny i transgraniczne – motory rozwoju

Współpraca transgraniczna oznacza kooperację we wszystkich dziedzinach życia, w każdym czasie przy zaangażowaniu wszystkich podmiotów w bezpośrednim sąsiedztwie granicy.

Współpraca transgraniczna na poziomie regionalnym/lokalnym jest jak do tej pory formą kooperacji odnoszącą największe sukcesy. Obejmuje ona zarówno współpracę społeczno-kulturalną, jak i gospodarczą i infrastrukturalną i tworzy najbardziej intensywną sieć wykraczającą poza granicę .

Nie tylko zdaniem Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych (SERG), ale również przede wszystkim zdaniem UE współpraca transgraniczna przyczynia się w dużym stopniu do spójności w Europie (integracja i wyrównanie między bogatymi i biedniejszymi obszarami) oraz do integracji europejskiej.

Dlatego też konieczne są transgraniczne sieci, które umożliwiają nie tylko kooperację gospodarczą i infrastrukturalną, lecz również likwidują inne bariery, np. w sektorze

społecznym w zakresie oceny, nauk języków, przy rozwiązywaniu codziennych problemów granicznych, wspieraniu powiązań kulturalnych, itd.

W przypadku granic wewnętrznych europejski rynek wewnętrzny umożliwia regionom granicznym i transgranicznym podejmowanie zadań i projektów, które do tej pory były hamowane przez bariery w postaci granic państwowych i pozostawały niezrealizowane. Na dotychczasowych i nowych granicach wewnętrznych zadanie polega na tym, aby regiony graniczne stopniowo wyprowadzać z położenia na obrzeżach UE, budować wydajne i czyste nowe mosty z państwami Europy Środkowej i Wschodniej oraz zagadnia różnice poziomu rozwoju gospodarczego, różnice walutowe, różnice w wysokości wynagrodzenia na tych granicach.

Współpraca transgraniczna stanowi więc pilne zadanie na przyszłość w nowym tysiącleciu, które należy podjąć z całą energią i całą ostrożnością. Zarysowane zadania nie mogą być realizowane wyłącznie przez regiony graniczne, ponieważ konflikty i ich powody mają charakter narodowy i europejski.

Dlatego też regiony graniczne i transgraniczne wymagają pomocy narodowej i europejskiej.

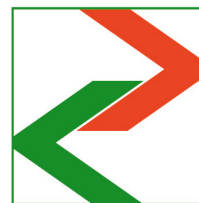
4.2 Programy Unii Europejskiej i pomoc dla wszystkich obszarów granicznych

Nadal funkcjonują w poszczególnych państwach różne systemy i struktury prawa i administracji, podatki, systemy socjalne, systemy aktywizacji i wspierania gospodarki, ratownictwo, czynniki kształtujące prawo pracy, kwalifikacje zawodowe, itd. Te różnice doprowadzają do tarasów nie tylko na dzisiejszych i przyszłych granicach zewnętrznych, ale również nadal na europejskich granicach wewnętrznych. Państwa narodowe do tej pory albo w ogóle, albo z dużymi trudnościami rozwiązywały te kwestie i nie przyznają im priorytetów. Problemów tych również regiony graniczne nie mogą rozwiązać bez pomocy UE i pomocy narodowej. Dopiero program Unii Europejskiej INTERREG-A został celowo ustanowiony jako program pomocowy dla obszarów granicznych w dłuższej perspektywie, tym samym również zwióz narodowe ośrodki na współfinansowanie na ten cel, co bez INTERREG-u byłoby niemożliwe.

Znaczenie regionów granicznych i transgranicznych w Europie raz jeszcze rośnie wraz z rozszerzeniem Unii Europejskiej: na ok. 40% powierzchni żyje ok. 32% ludności – taki jest obraz obszarów granicznych w rozszerzonej UE.

Współpraca terytorialna, a tym samym przede wszystkim współpraca transgraniczna oznacza odpowiedzialność UE za przyszły rozwój i wszelkie tematy ważne dla całej Europy. Dlatego programy pomocowe UE na rzecz współpracy transgranicznej muszą być również w przyszłości stosowane w całej Europie dla wszystkich regionów granicznych i to celem rozwiązania wszystkich problemów granicznych (nie tylko natury gospodarczej), które istnieją albo pojawią się jako nowe.

Współpraca transgraniczna w ramach współpracy terytorialnej pozostaje długofalowo jednym z niewielu instrumentów finansowych UE, który dociera do obywateli i regionów w

rozszerzonej Europie i przy pomocy których można w kontakcie z obywatelami realizować zasady subsydiarności i partnerstwa.

Współpraca transgraniczna w ramach kooperacji terytorialnej musi być dlatego też w przyszłości rozwijana niezależnie od głównych narodowych programów wykorzystywania ośrodków z funduszy strukturalnych, musi ona stanowić jeden z europejskich priorytetów. Wymaga ona poza tym prawnie samodzielnej informacji Komisji w oderwaniu od raczej narodowo ukierunkowanych reguł funkcjonowania europejskich funduszy strukturalnych.

4.3 Wymagania stawiane bardziej transgranicznie ukierunkowanym tematom oraz wdrażaniu programów pomocowych Unii Europejskiej

Bazując na doświadczeniach INTERREG-u i PHARE zalecamy:

- Również w przyszłości współpraca transgraniczna powinna w programach pomocowych Unii Europejskiej (do tej pory INTERREG A), pozostać oddzielona od programów na kooperację międzyregionalną i transnarodową (dotychczas INTERREG B i C);
- należałoby przyjąć wieloletnie, strategiczne/programowe postulaty rozwoju współpracy transgranicznej;
- współpraca socjokulturalna (wraz z działaniami people-to-people) jest tak samo ważna jak rozwój gospodarczy i infrastrukturalny. Współpraca socjokulturalna często dopiero daje podstawy stałej współpracy gospodarczej i rozwojowi ponad granicami;
- decentralizacja współpracy transgranicznej, ponieważ podejście to sprawdziło się w i poza Unią Europejską (ocena INTERREGu i PHARE CBC):
 - o najlepsze są małe, regionalnie specyficzne programy,
 - o poziom regionalny/lokalny jest najlepszym poziomem do transgranicznego wdrażania programu w oparciu o autentycznie transgraniczne projekty,
 - o jasna konieczność wspólnego przypisania ośrodków UE na każdej granicy, jeszcze lepiej na każdy program i to w oparciu o wspólne transgraniczne kryteria/statystyki,
 - o wewnętrzne reguły UE (np. INTERREG) muszą być stosowane również na granicach zewnętrznych również dla wspólnych pieniędzy.

Ponieważ merytoryczna krytyka programu INTERREG A opiera się na fakcie, iż programy i kryteria są wprawdzie w sumie dobre, jednak wdrażanie do tej pory charakteryzuje się znaczącymi problemami (przede wszystkim w zakresie faktycznego transgranicznego charakteru programów, struktur, finansów i projektów), więc potrzebne byłoby pilnie dodatkowe jakościowe wagi (wraz z multiplikatorami) np. :

- Faktycznie transgraniczny charakter programu, tzn. faktycznie wspólnie opracowane programy oraz wspólne preliminarze kosztów i finansowania,
- Jakość wieloletniego zintegrowanego programu, tzn. wspólna analiza słabych i mocnych stron oraz wspólne obszary działania, kryteria itd.,
- Specyficzna dla programu transgraniczne kryteria i definicja projektu transgranicznego,

- Udzia³ wszystkich podmiotów regionalnych i lokalnych publicznych i prywatnych z obu stron granicy (przy opracowywaniu programu i projektach [niekonieczna udzia³ w Komitecie Steruj¹cym i Monitoringu]),
- Oddzia³ywanie na rynek pracy, struktury gospodarki czynniki prowadz¹ce do pozyskiwania inwestorów,
- Zwi¹zek (a nie zależnoœæ!) z narodowymi programami pomocowymi i celami europejskimi.

Poza tym podczas administrowania i realizacji programami INTERREG stwierdzono, co nastêpuje:

- Multilateralne lub/i du¿e programy, które dotycz¹ kilku granic lub d³ugiego odcinka granicy nie s¹ tak bardzo skuteczne i efektywne.
- W jaki sposób mo¿na sensownie i wspólnie decydowaæ w du¿ym programie o wspólnych projektach (np. Pó³nocne Wó³ochy/Austria z Alpami i Pó³nocne Wó³ochy/Só³owienia z terenem wybrze¿a?
- Jeden program na jedn¹ granicê z podprogramami tworzy o wiele za du¿o biurokracji.
- Dobre programy INTERREG A mog¹ i powinny z uwagi na swój rozmiar finansowy jedynie w wyj¹tkowych przypadkach finansowaæ projekty infrastrukturalne (poniewa¿ np. budowa jednego kilometra autostrady kosztuje 15-20 mln €

Dlatego program INTERREG A (dobre takie programy opiewaj¹ normalnie na zakres finansowania do 60 mln €), powinny faktycznie finansowaæ jedynie ma³e transgraniczne "brakuj¹ce ogniwa", du¿e projekty infrastrukturalne nale¿y finansowaæ z narodowych gó³ównych programów finansowanych œrodkami z funduszy strukturalnych.

Aby INTERREG A po 2007 r. by³ jeszcze lepszy ni¿ do tej pory, informacja Komisji Unii Europejskiej o wspó³pracy transgranicznej powinna zrezygnowaæ z podawania czêsto niekoniecznych i raczej ograniczaj¹cych sformu³owañ szczegó³owych. Zamiast tego powinno siê nie tylko ze strony Komisji UE (jak dot¹d) podaæ **najwa¿niejsze uwarunkowania**, jak i do pewnego stopnia **okreœlone definicje** co nale¿y rozumieæ, jako:

- faktycznie wspólny transgraniczny program z faktycznie wspólnymi preliminarzami kosztów i finansowania,
- odpowiedzialn¹ rolê faktycznie wspólnych transgranicznych struktur kooperacji,
- faktycznie wspólne prowadzony rachunek bankowy dla pieniêdzy z UE i narodowego wspó³finansowania, poniewa¿ tylko wtedy zagwarantowane jest "automatycznie" faktyczna transgranicznoœæ projektów,
- faktycznie transgraniczny projekt, np. udzia³ partnerów z obu stron granicy: merytoryczny, organizacyjny, personalny i finansowy,
- wspólne transgraniczne kryteria i wskaŹniki na poziomie dzia³añ i poziomie projektu.

Poza tym wraz ze z³o¿eniem wniosku programowego przez wnioskodawcê, nale¿a³oby sk³adaæ wspólne i wi¹¿¹ce porozumienie dotycz¹ce odpowiedzialnoœci merytorycznej, cywilne, procedur decyzyjnych, itd. W takim porozumieniu uregulowano by równie¿, co z mocy definicji wspólnie uchodzi za kwalifikowalne.

5. Wartoœæ dodano wspó³pracy transgranicznej

Europejska wartość dodana wynika z tego, iż z uwagi na swoje doświadczenia historyczne ludzie siadający ze sobą w obszarach granicznych chcą współpracować, a tym samym wniesić swój wartościowy wkład we wspieranie pokoju, wolności, bezpieczeństwa i zachowanie praw człowieka.

Polityczna wartość dodana polega na znaczącym wkładzie:

- w europejską budowlę i integrację europejską,
- w poznanie, zrozumienie, porozumienie oraz budowę zaufania,
- w realizację subsydiarności i partnerstwa,
- w zwiększenie gospodarczej i społecznej spójności kooperacji,
- w przygotowanie do przystąpienia nowych państw członkowskich,
- poprzez środki budżetowe UE, które zapewniają współpracę transgraniczną w wieloletnich programach oraz dążą do wiązania z tym narodowe i regionalne współfinansowanie.

Instytucjonalna wartość dodana, polega na:

- aktywnym udziale obywateli, urzędów, ugrupowań politycznych i społecznych z obu stron granicy,
- ugruntowanej wiedzy o siadach (organy terenowe, partnerzy społeczni, itp.),
- trwałej transgranicznej współpracy w zdolnych do pracy strukturach:
 - jako pionowo i poziomo funkcjonujące partnerstwo stanowiące podstawę wszelkiej kooperacji transgranicznej mimo różnych struktur i kompetencji,
 - jako prawnie akceptowalny adresat oświadczeń i zdolny do działania partner umowy, który może otrzymywać i zarządzać środkami finansowymi,
- wspólnym opracowaniu, wdrażaniu i finansowaniu transgranicznych programów i projektów.

Doświadczenia w Europie pokazują, iż wspólnie stworzone transgraniczne programy i projekty mogą być realizowane i wdrażane w sposób najbardziej efektywny, jeżeli regionalni i lokalni partnerzy odgrywają w tym wszystkie zasadnicze role.

Socjoekonomiczna wartość dodana **manifestuje się w najróżniejszy sposób w przedmiotowych regionach granicznych poprzez:**

- mobilizację potencjału endogennego poprzez wzmocnienie lokalnych i regionalnych poziomów jako partnerów i motorów współpracy transgranicznej,
- współdziałanie podmiotów z obszarów gospodarczych i społecznych (np. izby, stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, związki zawodowe, instytucje kulturalne i społeczne, organizacje ochrony środowiska, agencje turystyczne),
- otwarcie rynku pracy i wyrównanie kwalifikacji zawodowych,
- rozwój addycyjny, np. w obszarze infrastruktury, transportu, turystyki, środowiska, oświaty, badań, współpracy między małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz tworzenie dodatkowych miejsc pracy w tych obszarach,
- trwała poprawa w zakresie planowania przestrzennego i polityki regionalnej (wraz ze środowiskiem),
- poprawa transgranicznej infrastruktury transportowej.

Socjokulturowa wartość dodana widoczna jest w:

- trwać i powtarzać się w rozprzestrzenianiu się wiedzy o warunkach geograficznych, strukturalnych, gospodarczych, socjokulturalnych i historycznych regionu transgranicznego (również przy pomocy mediów),
- całościowym spojrzeniu na region transgraniczny w ujęciach kartograficznych, publikacjach, materiałach dydaktycznych, itd.,
- wykształcenia kręgu zaangażowanych osób o dużej wiedzy rzeczowej (multiplikatorów) pochodzących z takich instytucji, jak: kościoły, szkoły, placówki kształcenia dorosłych i młodzieży, konserwacji zabytków, stowarzyszeń kulturalnych, bibliotek, muzeów, itd.,
- równouprawnieniu i daleko idącej znajomości języka kraju sąsiedniego bądź dialektu jako element transgranicznego rozwoju regionalnego i podstawa do komunikowania się.

Kulturalna transgraniczna współpraca staje się tym samym elementem rozwoju regionalnego. Dopiero poprzez współpracę socjokulturalną powstaje solidna podbudowa dla transgranicznej gospodarki, handlu i wymiany usług.

6. Współpraca transgraniczna jako europejski cel i zadanie polityczne Unii Europejskiej

Granice to bliźny historii. Nie wolno o tych bliźnach zapominać, ale celem kształtowania przyszłości Europy nie wolno ich również aktywować.

Artykuł 2 "Traktatu Amsterdamskiego" przewiduje "stworzenie obszaru bez granic wewnętrznych poprzez wzmocnienie jedności gospodarczej i społecznej...".

Różnorodność w Europie jest jej bogactwem. To bogactwo należy kultywować i powiększać. Swoje odzwierciedlenie znajduje ono w życiu społecznym i kulturalnym we wszystkich państwach i regionach Europy. Na podstawie tych różnorodnych kultur i systemów społecznych przez stulecia rozwinięły się struktury administracyjne i kompetencje, tak samo jak i ustawodawstwo podatkowe i opieki społecznej, jak i wiele różnych innych obszarów polityki (np. gospodarka przestrzenna, aktywizacja i wspieranie gospodarki, media, itd.).

Obywatel wzrasta w tych różnych narodowych socjokulturowych uwarunkowaniach. Nie zawsze będzie chciał swą codzienność złożyć w ofierze europejskiej harmonizacji. Tym bardziej, że tym samym ginie część bogactwa w Europie.

Mimo zmniejszenia barier na granicach zewnętrznych i wewnętrznych UE różnice socjokulturowe (wraz z różnymi systemami i strukturami prawnymi i administracyjnymi) będą istnieć nadal w następnych dziesięcioleciach i spotykają się na granicach.

Żadne państwo w Europie - wewnętrznie, czy poza Unią Europejską - nie będzie zmieniać z uwagi na te problemy, które powstają w regionach granicznych swoich sprawdzonych struktur, systemów i kompetencji. Poza tym żadne państwo nie może tak ukształtować swojego ustawodawstwa, aby harmonizowało ono ze wszystkimi państwami sąsiedzkimi na wszystkich jego granicach.

Jako konsekwencje długofalowo istniejącej: niekorzystna sytuacja w zakresie gospodarki, spraw społecznych i prawnych oraz utrudnienia we współpracy dla ludności po obu stronach granicy.

Bilateralna lub trilateralna współpraca transgraniczna na poziomie regionalnym/lokalnym pozostaje dlatego długofalowo koniecznością nie tylko celem uniknięcia transgranicznych konfliktów i barier psychologicznych, ale przede wszystkim dlatego, aby poprzez euroregiony i podobne struktury umożliwić wyrównanie między tymi różnicami poprzez partnerstwo. Takie partnerstwo musi być kultywowane wewnątrz ze wszystkim nawet jeżeli znowu bardzo zróżnicowanymi partnerami społecznymi po obu stronach granicy i na zewnątrz w stosunku do rządów narodowych.

Suwerenność państw kończy się na granicy. Różnice i problemy na granicach pozostają jednak i nadal wymagają trwałych rozwiązań, które należy wspierać narodowo i na niwie europejskiej.

Współpraca transgraniczna jest też dlatego **zadaniem europejskim** oraz **politycznym celem Unii Europejskiej**, którego realizacja musi odbywać się regionalnie/lokalnie w partnerstwie z miejscowymi instancjami narodowymi.